

Sygn. akt III AUz 358/16

POSTANOWIENIE

Dnia 29 sierpnia 2016 roku

Sąd Apelacyjny w Gdańsku - III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń (spr.)

Sędziowie: SA Małgorzata Gerszewska

SA Jerzy Andrzejewski

po rozpoznaniu w dniu 29 sierpnia 2016 roku w Gdańsku na posiedzeniu niejawnym

w sprawie z odwołania U. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o wysokość świadczenia

zażalenia U. K.

na postanowienie Sądu Okręgowego w Bydgoszczy - VI Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 22 czerwca 2016 roku, sygn. akt VI U 1356/16

postanawia:

uchylić zaskarżone postanowienie.

SSA Jerzy Andrzejewski SSA Iwona Krzeczowska-Lasoń SSA Małgorzata Gerszewska

Sygn. akt III AUz 358/16

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 22 czerwca 2016 roku, wydanym w sprawie VI U 1356/16, Sąd Okręgowy w Bydgoszczy – VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił odwołanie U. K. od decyzji z dnia 14 kwietnia 2016 roku odmawiającej wszczęcia postępowania w sprawie w trybie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Sąd Okręgowy wskazał, iż odwołująca w niniejszej sprawie po raz kolejny domagała się zobowiązania organu rentowego do obliczenia wysokości jej emerytury na podstawie art. 53 w zw. z art. 46 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, nie przedkładając przy tym żadnych nowych dowodów ani nie ujawniając żadnych nowych okoliczności w sprawie, podczas gdy kwestia ta była już przedmiotem postępowania w sprawie zakończonej wyrokiem Sądu Okręgowego w Bydgoszczy z dnia 18 stycznia 2012 roku (VI U 3127/11), utrzymanego następnie w mocy wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 13 września 2012 roku (III AUa 512/12). Dlatego też w ocenie Sądu Okręgowego zachodziła dyspozycja z art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., albowiem roszczenie objęte niniejszym sporem zostało już prawomocnie osądzone.

Zażalenie na powyższe postanowienie wywiodła odwołująca zaskarżając je w całości i domagając się jego uchylenia i rozpoznania sprawy. Skarżąca zarzuciła Sądowi Okręgowemu nie uwzględnienie nowych okoliczności mających wpływ na wysokość świadczenia emerytalnego, tj. wydania wyroku przez Sąd Okręgowy

w Bydgoszczy z dnia 18 lutego 2012 roku z powołaniem się na błędne przepisy prawa materialnego oraz pominięciem wykładni przepisu art. 100 ust. 1 ustawy emerytalnej zaprezentowanej przez Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 listopada 2014 roku (I UK 100/14).

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Zażalenie odwołującej skutkuje uchYLENIEM zaskarżonego postanowienia, choć z innych przyczyn niż wskazane w zażaleniu.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, iż zgodnie z art. 199 §1 pkt 2 k.p.c., sąd odrzuca pozew, jeżeli o to samo roszczenie pomiędzy tymi samymi stronami sprawa jest w toku albo została już prawomocnie osądzona. Na podstawie tego przepisu w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych odrzuceniu podlega odwołanie od decyzji organu rentowego, które pełni tu rolę pozwu. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu postanowienia z 9 czerwca 1971 roku (II CZ 59/71, OSNC 1971/12/226) wskazał, iż przepis art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. należy interpretować w powiązaniu z art. 366 k.p.c. określającym granice powagi rzeczy osądzonej. Wyrok prawomocny ma powagę rzeczy osądzonej tylko, co do tego, co w związku z podstawą sporu stanowiło przedmiot rozstrzygnięcia, a ponadto tylko między tymi samymi stronami. Natomiast moc wiążąca orzeczenia (art. 365 § 1 k.p.c.) może być rozważana tylko wtedy, gdy rozpoznawana jest inna sprawa niż ta, w której wydano poprzednie orzeczenie oraz gdy kwestia rozstrzygnięta innym wyrokiem stanowi zagadnienie wstępne. W odniesieniu do stosunków z zakresu ubezpieczenia społecznego powaga rzeczy osądzonej ma walor szczególny. Rozstrzygnięcia sądowe w sprawach z tego zakresu ustalają bowiem treść łączącego strony stosunku prawnego w chwili wyrokowania. Nowe zdarzenia zachodzące po uprawomocnieniu się orzeczenia mogą spowodować przekształcenie treści praw

i obowiązków stron stosunku ubezpieczenia społecznego, gdyż nie jest wykluczone spełnienie lub upadek przesłanek materialnoprawnych prawa do świadczeń. Zasadą rządzącą tymi stosunkami jest właśnie możliwość wzruszenia ustaleń stanowiących podstawę prawomocnych orzeczeń (art. 114 ust. 1 i 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS), także przez wydanie nowej decyzji organu rentowego. Zmiana okoliczności zawsze otwiera zatem drogę do ponownego rozpoznania sprawy (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 8 lipca 2005 roku, I UK 11/05, OSNP 2006/5-6/98).

Generalnie przyjmuje się, że wydanie przez organ rentowy nowej decyzji, także co do świadczenia będącego przedmiotem wcześniejszej decyzji i postępowania wcześniej zakończonego prawomocnym wyrokiem sądu wszczętego w wyniku wniesienia od niej odwołania - co do zasady - uprawnia ubiegającego się o świadczenie do wniesienia kolejnego odwołania do sądu a wszczęta w ten sposób sprawa cywilna nie jest sprawą o to samo świadczenie w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. (por. wyroki SN z dnia 19 lutego 2007 roku, I UK 266/06, OSNP 2008 nr 5-6, poz. 79 oraz z dnia 21 maja 2008 roku, I UK 370/07, LEX nr 491467 czy z dnia 24 czerwca 2015 roku, III UK 198/14, LEX nr 1790947). Natomiast powaga rzeczy osądzonej dotyczy tych orzeczeń sądów ubezpieczeń społecznych, których podstawa faktyczna nie może ulec zmianie lub gdy odwołanie od decyzji organu rentowego zostało oddalone po stwierdzeniu niespełnienia prawnych warunków do świadczenia wymaganych przed wydaniem decyzji będącej przedmiotem postępowania sądowego (por. postanowienie SN z dnia 13 grudnia 2005 roku, II UK 61/05, OSNP 2006 nr 23-24, poz. 371; wyrok z dnia 14 maja 2009 roku, II UK 211/08, LEX nr 509035 oraz postanowienie z dnia 29 marca 2012 roku, I UK 299/11, OSNP 2013/9-10/118). Zatem w sytuacji, gdy podstawa faktyczna rozpoznawanej sprawy uległa zmianie, to sprawa tocząca się w wyniku rozpoznania nowego wniosku - i wydania nowej decyzji (np. w oparciu o art. 114 ustawy o emeryturach i rentach z FUS) - nie jest sprawą o to samo roszczenie, które było już przedmiotem rozstrzygnięcia w sprawie poprzednio zakończonej wydaniem wyroku (w rozumieniu art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz sprawą o nowe roszczenie.

Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 9 marca 2012 roku (I UK 299/11, OSNP 2013/9-10/118) wyjaśnił, iż w sytuacji, gdy wcześniej zapadł prawomocny wyrok sądu ubezpieczeń społecznych oddalający odwołanie ubezpieczonego od decyzji odmownej, w której organ rentowy odmówił ustalenia prawa do określonego świadczenia, zaś wnioskodawca ponownie ubiega się o to samo świadczenie w kolejnym postępowaniu odwoławczym (sądowym), to możliwe są następujące przypadki: 1) został złożony nowy wniosek o świadczenie, bez powołania się na nowe dowody lub okoliczności istniejące sprzed daty wydania decyzji oraz bez powołania się na nowe, późniejsze zdarzenia - wówczas

zachodzi powaga rzeczy osądzonej w myśl art. 366 k.p.c.; 2) w nowym wniosku ubezpieczony powołuje się na późniejsze zdarzenia, które miały miejsce po zamknięciu rozprawy w sprawie poprzedniej prawomocnie zakończonej - wówczas nie ma powagi rzeczy osądzonej, jakkolwiek ze względu na treść art. 365 § 1 k.p.c. występuje związanie sądu orzekającego w aktualnym postępowaniu poprzednim wyrokiem; 3) w kolejnym wniosku ubezpieczony powołuje się na nowe koliczności lub dowody istniejące przed datą wydania poprzedniej decyzji - wówczas zastosowanie ma art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. W tym ostatnim przypadku należy w pierwszej kolejności zbadać przesłanki dopuszczalności złożenia takiego wniosku i w razie stwierdzenia ich braku organ rentowy powinien odmówić ponownego ustalenia prawa do świadczenia, także wówczas, gdy brak wpływu na świadczenie wynika ze związania wyrokiem sądu wydanego poprzednio co do tego świadczenia (art. 365 § 1 k.p.c.). Wówczas nie podlega ono odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c., gdyż sprawa dotyczy innej materii niż przedmiot postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem. W podobnym tonie wypowiedział się Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 24 czerwca 2015 roku (III UK 198/14, LEX nr 1790947) wskazując, iż w przypadku wystąpienia z wnioskiem w trybie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS i w razie stwierdzenia ich braku organ rentowy powinien odmówić ponownego ustalenia prawa do świadczenia. Organ rentowy może jednak wydać decyzję o wznowieniu postępowania, gdy istnieją ku temu ustawowe przesłanki i ponownej odmowie przyznania dochodzonego przez wnioskodawcę świadczenia, jeśli nowe okoliczności lub dowody nie pozwalają na stwierdzenie powstania po stronie zainteresowanego prawa do tego świadczenia. W obydwu przypadkach mamy do czynienia z nowymi decyzjami organu rentowego, od których odwołania inicjują nowe sprawy cywilne i które nie podlegają odrzuceniu z mocy art. 199 § 1 pkt 2 k.p.c. z uwagi na powagę rzeczy osądzonej w jej znaczeniu negatywnym (formalnym). W takim przypadku pozostaje jedynie kwestia pozytywnego (materialnego) skutku rzeczy osądzonej wyrokiem zapadłym między tymi samymi stronami

w sprawie o to samo świadczenie emerytalne lub rentowe, nakazujący przyjęcie, że dana kwestia prawna kształtuje się tak, jak stwierdzono to w tymże prawomocnym wcześniejszym wyroku.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Apelacyjny w pełni zgadza się ze stanowiskiem organu rentowego, iż wniosek skarżący z dnia 1 marca 2016 roku - wobec wskazanych w nich okoliczności i argumentacji ubezpieczonej - należało potraktować jako kolejny wniosek i jego rozpoznanie winno nastąpić w trybie art. 114 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skoro zaś organ rentowy w zaskarżonej decyzji odmówił wszczęcia postępowania z uwagi na brak przesłanek do ponownego wszczęcia postępowania w tym zakresie, to decyzja ta była całkiem nową decyzją uprawniającą skarżącą do wniesienia odwołania. Nie zachodziła więc powaga rzeczy osądzonej, a zadaniem Sądu Okręgowego było zbadanie czy przesłanki te faktycznie nie zachodzą i merytoryczne rozstrzygnięcie o prawidłowości decyzji.

W konsekwencji Sąd Apelacyjny, na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. orzekł jak w sentencji.

SSA Jerzy Andrzejewski SSA Iwona Krzczowska-Lasoń SSA Małgorzata Gerszewska